

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**DENİZLİ'DE GÖREV YAPAN İLKOKUL VE ORTAOKUL
ÖĞRETMENLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ**

Savaş SERTER

Denizli - 2021

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**DENİZLİ'DE GÖREV YAPAN İLKOKUL VE ORTAOKUL
ÖĞRETMENLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ**

Savaş SERTER

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Aydan ORDU

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı öğrencisi Savaş SERTER tarafından hazırlanan “Denizli görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Aydan ORDU

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.....
tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Savaş SERTER

TEŞEKKÜR

Eğitim hakkında sahip olduğum bilgilere ve hayata olan bakış ağıma yaptıkları bŸyŸk katkılardan dolayı saygı değer hocalarım Sayın Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN, Sayın Prof. Dr. Kazım ÇELİK ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gökhan TUZCU'ya,

İstatistiki analizleri yapmamda emeği geçen değerli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Metin YAŐAR'a,

Proje çalıőmamın planlama, araştırma ve yazım aőamalarında bana olan bŸyŸk desteklerinden dolayı danışman hocalarım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Muammer KUNT ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Aydan ORDU'ya,

Veri toplama çalıőmalarıma içtenlikle katılan ve yardımcı olan çok değerli meslektaőlarıma ve okul yöneticisi arkadaşlarıma,

Çalıőmalarım boyunca sabır ve anlayıő göstererek desteklerini benden esirgemeyen biricik eőim Sečil SERTER'e, canım oğlum Bertuđ'a ve canım kızım Yađmur'a,

TŸm kalbimle teőekkŸr ederim.

Savaş SERTER

ÖZET

Denizli’de Görev Yapan İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri

SERTER, Savaş

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD
Eğitim Yönetimi Bilim Dalı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aydan ORDU
Ocak 2021, 51 sayfa

Bu araştırmanın amacı Denizli görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı boyutlarında belirlemek ve çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Bu amaçla Denizli’de 2020-2021 öğretim yılında devlet okullarında görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine mesleki ve kişisel bilgi formu ile birlikte Maslach Tükenmişlik Ölçeği uygulanarak veriler toplanmıştır. 305 öğretmenin katıldığı çalışmada ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı alt boyutlarında tükenmişlik seviyeleri “yaş, medeni durum, öğretmenlik kıdemi, okulun öğrenci sayısı, okulun bulunduğu yerleşim yeri, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre, okulun öğretmenin evine olan uzaklığı, aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesi, çalışma performansının pandemi sürecinden etkilenme durumu, mesleğin saygınlığı konusundaki düşünce durumu” gibi bağımsız değişkenlerle ilişkilendirilmiş ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaların olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem T-Testi ve Anova analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonunda Denizli’de görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinde yaş, medeni durum, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre, aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesi ve çalışma performansının pandemi sürecinden etkilenme durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılaşmaların olduğu görülmüştür. Araştırma genelinde alt problemlere verilen tüm yanıtlar incelendiğinde Denizli’de görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Öğretmen, tükenmişlik, duygusal tükenme, duyarsızlaşma, düşük kişisel başarı.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.4. Sayıtlılar	4
1.5. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1.2. Eğitimde Öğretmen ve Tükenmişlik	6
2.1.3. Tükenmişliğin Tanımı	7
2.1.4. Tükenmişliğin Alt Boyutları.....	9
2.1.4.1. Duygusal tükenme boyutu.....	9
2.1.4.2. Duyarsızlaşma (depersonalization) boyutu.....	9
2.1.4.3. Kişisel başarı hissi (personel accomplishment) boyutu.....	9
2.1.5. Tükenmişliğin Nedenleri.....	10
2.1.5.1. Çevresel nedenler.....	10
2.1.5.2. Kişisel nedenler	11
2.1.6. Tükenmişliğin Belirtileri	11
2.1.6.1. Fiziksel belirtiler	11
2.1.6.2. Davranışsal belirtiler.....	11
2.1.6.3. Psikolojik belirtiler	12
2.1.7. Tükenmişliğin Etkileri.....	12
2.1.7.1. Bireysel etkilenme	12
2.1.7.2. Sosyal etkilenme.....	12
2.1.7.3. Örgütsel etkilenme.....	12

2.1.8. Tükenmişliğin Sonuçları	13
2.1.9. Tükenmişliği Önleme	13
2.1.10. Öğretmenlerde Tükenmişlik	14
2.2. İlgili Araştırmalar	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	18
3.1. Araştırma Deseni	18
3.2. Evren ve Örneklem/ Çalışma Grubu	18
3.3. Veri Toplama Araçları	19
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	20
3.5. Verilerin Analizi	20
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	22
4.1. Öğretmenlerin Tükenmişliğine İlişkin Bulgular.....	22
4.1.1. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinden Alınabilecek Puan Değerleri.....	22
4.1.2. Öğretmenlerin Ortalama Tükenmişlik Düzeyleri	22
4.1.3. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kıyaslanması.....	23
4.1.4. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Kıyaslanması .23	
4.1.5. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Kıyaslanması.....	24
4.1.6. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Öğretmenlik Kıdemi Değişkenine Göre Kıyaslanması.....	25
4.1.7. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Görev Yaptıkları Okulun Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Kıyaslanması	25
4.1.8. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Kıyaslanması.....	26
4.1.9. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Okulun Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Çevre Değişkenine Göre Kıyaslanması.....	26
4.1.10. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Okulun Öğretmenin Evine Olan Uzaklığı Değişkenine Göre Kıyaslanması.....	28
4.1.11. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Aldığı Maaşı Yeterli Bulma Düşüncesine Göre Kıyaslanması	29
4.1.12. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Çalışma Performansının Pandemi Sürecinden Etkilenme Durumu Değişkenine Göre Kıyaslanması	29

4.1.13. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Mesleğin Saygınlığı Konusundaki Düşünce Durumu Değişkenine Göre Kıyaslanması.....	31
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	32
KAYNAKÇA.....	34
EKLER	38
ÖZGEÇMİŞ	40

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Öğretmenlerin <i>Kişisel ve Mesleki Bilgilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları</i>	18
Tablo 3.2. <i>Alt Boyutların Güvenilirlik Değerleri</i>	19
Tablo 3.3. <i>Alt Boyutların Normal Dağılım Değerleri</i>	20
Tablo 3.4. <i>Aritmetik Ortalamalara Göre Değerlendirme Puan Aralıkları</i>	21
Tablo 4.1. <i>Maslach Tükenmişlik Ölçeğinden Alınabilecek Minimum, Maksimum ve Ortalama Puan Değerleri</i>	22
Tablo 4.2. <i>Öğretmenlerin Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma ve Düşük Başarı Hissi Alt Boyutlarında Ortalama Tükenmişlik Seviyeleri</i>	22
Tablo 4.3. <i>Öğretmelerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımı</i>	23
Tablo 4.4. <i>Tükenmişlik Düzeyleri İle Yaş Değişkeni Arasındaki ANOVA Analizi</i>	23
Tablo 4.5. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin yaş değişkenine göre çoklu karşılaştırılmaları</i>	24
Tablo 4.6. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin yaş değişkenine göre dağılımları</i>	24
Tablo 4.7. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin medeni durum değişkenine göre analizi</i> .24	
Tablo 4.8. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin ile kıdem yılı değişkeni arasındaki ANOVA Analizi</i>	25
Tablo 4.9. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin görev yaptıkları okulun öğrenci sayısı değişkenine göre analizi</i>	26
Tablo 4.10. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkeni arasındaki ANOVA Analizi</i>	26
Tablo 4.11. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkeni arasındaki ANOVA Analizi</i>	27
Tablo 4.12. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine göre çoklu karşılaştırılmaları</i>	27
Tablo 4.13. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine göre dağılımları</i>	28
Tablo 4.14. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun öğretmenin evine olan uzaklığı değişkeni arasındaki ANOVA Analizi</i>	28
Tablo 4.15. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesine göre dağılımı</i>	29
Tablo 4.16. <i>Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme değişkeni arasındaki ANOVA Analizi</i>	30

Tablo 4.17. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme değişkenine göre çoklu karşılaştırılmaları.....	30
Tablo 4.18. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme değişkenine göre dağılımları.....	30
Tablo 4.19. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin mesleğin saygınlığı konusundaki düşünce durumu değişkenine göre analizi.....	31

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Okullar içinde yaşadığımız toplumun ihtiyaç duyduğu tarım, sanayi ve hizmet sektörü gibi pek çok sektörde çalışmak üzere gereken nitelikli iş gücünü yetiştirme görevini yerine getirmektedir. Bir parçası olduğumuz toplumu şekillendiren en önemli kurum olan okulların etkili ve verimli olması, yetiştirdiğimiz öğrencilerin sağlıklı bir ortamda eğitilmesini sağlayacağı gibi gelişmiş bir toplumu oluşturma aşamasında büyük öneme sahiptir. Okulların etkin biçimde çalışabilmesi ve yerine getirdiği görevlerde verimli olabilmesi bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin kuruma karşı sahip oldukları olumlu tutum, algı ve yaşadıkları ortamdan mutlu olmaları ile yakından ilgilidir. Yaptıkları işi severek yapan mutlu çalışanların işlerine karşı sergiledikleri olumlu tutum ve davranışlar, görevlerinde başarılı olmalarını sağlamaktadır. Çalışanların nasıl yönetildiklerine dair sahip oldukları düşünceler, işini severek yapan insanların işine yönelik algı ve tutumların belirlenmesinde önemli faktörlerin başında geldiği düşünülmektedir (Alanoğlu, 2019, s.1).

Barutçu ve Serinkan'a (2008, s. 541) göre, tükenmişlik son yıllarda pek çok alanda özellikle de bireylerle ilgili hizmet sektöründe görülmektedir. Bireylerde fiziksel ve psikolojik sorunlara neden olarak bireylerin davranışlarının farklılaşmasına neden olmakta, üstlendikleri görev ve yükümlülükleri tam olarak yapmalarına engel olmaktadır.

Öğretmenler eğitim sisteminin yapı taşı olan okulların sorumlu kişileri olarak öğrencileriyle, okul yönetimiyle, meslektaşlarıyla, okul personeliyle ve öğrenci velileri ile sürekli iletişim halindedir. Bu bağlamda etkileşim halinde olduğu bireylerin farklılığı ve sayıca fazla olması sebebiyle öğretmenlerin tükenmişlik seviyelerinin yüksek olduğu düşünülebilir. Öğretmenlerin tükenmişlik algıları, görev yaptıkları kurumlarda birlikte çalıştıkları öğretmenlere, öğrencilere ve velilere olan tutum ve davranışlarını etkileyebilir. Okullarda öğretmenler arasında yaşanabilecek istenmeyen olaylar öğretimin kalitesini ve verimliliğini olumsuz etkiler.

Öğretmenlerin eğitim sistemi içindeki önemi yadsınamaz. Takım çalışması içerisinde yürütülen faaliyetlerde okulun başarısı öncelikle öğretmenlerin başarısına bağlıdır. Fiziksel ve ruhsal açıdan çökmüş bir öğretmenin, öğrencilerine karşı kendisinden

beklenen liderlik rollerini üstlenebilmesi mümkün değildir. Tükenmişlik algısı öğretmenin, öğrencilerini ve okulunu başarıya götürmesine engel olabilir.

Yungul (2006, s.7-10) tükenmişliğin çalışanların verdikleri hizmetlerin kalitesinde ve miktarında kötüleşmeye sebep olduğu gibi sağlık durumlarını da olumsuz yönde etkilediğini belirtmiş, gerginlik ve engellenmişlik duygusu taşıyan çalışanlar için ertesi gün işe gitme zorunluluğunun büyük bir endişe kaynağı olduğuna değinmiştir. Öğretmenlerin tükenmişlikleri kendi sağlıklarını tehlikeye soktuğu gibi aynı zamanda görev aldıkları örgütün işleyişini de düzgün olarak yerine getirmemesine sebep olabilir.

Öğrencilerle yaşanan disiplin sorunları, meslektaşlarının ilgisiz davranışları, sınıf mevcutlarının fazlalığı, öğrenci velileriyle olan iletişim sorunları, ebeveynlerin gösterdiği desteğin yetersiz olması, yardımcı personelin istenen sayıda olmaması, mesleki tatminsizlik, çalışanlarına adil davranmayan yöneticiler, ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmayan gelir ve benzeri olumsuz durumlar öğretmenlerde strese sebep olabilmektedir. Bu nedenlerle öğretmenler tükenmişlik yaşama olasılığı yüksek olan çalışan bireyler durumundadırlar. Tükenmişlik durumu, sadece tükenmişlik yaşayan kişiyi ilgilendiren bir problem değildir. Tükenmişlik durumu, bireyin ailesini, ev ve çalışma arkadaşlarını, ast ve üstünde çalışanları, insanlarla olan iletişimini, günlük ilişkilerini, performansını, yani tesir ve sonuçlarıyla bütün yaşamını olumsuz etkileyen, olabildiğince yıkıcı bir durumdur. Tükenmişlik durumu yaşayan öğretmenlerin çalışma ortamlarının ve performanslarının kötü etkilenmesi olası bir durumdur. Okulların işlevselliğinde önemli rolü olan öğretmenlerin tükenmişliğini etkileyen kişisel ve mesleki değişkenlerin belirlenmesi, öğretmenlerin performansının arttırılması açısından çok önemlidir. (Babaoğlu, 2004, s.57).

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmada Denizli’de görev yapmakta olan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ve bunun farklı değişkenlere göre ne derece değiştiği açıklanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi “Denizli’de görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri nedir?” olarak belirlenmiştir.

1.1.2. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin tükenmişliğinin; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı alt boyutlarına ilişkin algıları nedir?

2. Öğretmenlerin tükenmişliğinin; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı boyutlarına ilişkin algıları, cinsiyetlerine, yaşlarına, medeni durumlarına, okullarının bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumuna, öğretmenlikte geçen kıdemlerine, görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yerine, görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayısına, aldıkları maaş konusundaki düşünce durumuna, çalışma performansının pandemi sürecinden etkilenme durumuna, mesleğinin saygınlığı konusundaki düşünce durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Denizli ilinde görev yapan ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik seviyelerini, kişisel ve mesleki değişkenlere göre; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Ulaşılan bulgulara göre öğretmenlerin tükenmişlik seviyelerini azaltacak önerilerde bulunulacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilim, teknoloji ve sanayileşme faaliyetlerinin çok hızlandığı 21.yüzyılda yaşanan yeni gelişmelerin gerisinde kalmadan ilerlemenin gerçekleşmesi için eğitim kurumlarına büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. İçinde bulunduğumuz çağın ihtiyaçlarının karşılanması noktasında uygulayıcı konumda bulunan öğretmenlerin eğitimin kalitesinin artması adına tükenmişliklerinin ne seviyede olduğunu tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu araştırma öğretmenlerin tükenmişlik seviyelerini bireysel düşünce ve mesleki özelliklerine göre ortaya çıkaracağı için önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma ve sonuçları, araştırmanın evrenine giren Denizli ili ve ilçelerinde görev yapan ilkökul ve ortaokul öğretmenleri ile araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere öğretmenlerin verdiği cevaplar ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilecektir.

1. Öğretmenler soruları içtenlikle ve objektif olarak cevaplandırmışlardır.
2. Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu ve Maslach Tükenmişlik Envanteri hedeflenen durumu saptamak için uygun ölçme araçlarıdır.
3. Öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini belirlemek için onların görüşlerini almak, amacına uygun bir yöntemdir.

1.6. Tanımlar

Tükenmişlik (Burnout): Yaptığı işi gereği insanlarla yoğun bir etkileşim içerisinde olan, aşırı talepler sonucunda gücünün yitirmiş olma, başarısızlık, umutsuzluk duygusuna kapılan bireylerde sıklıkla ortaya çıkan ve bireyde duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi oluşturan üç boyutlu bir sendromdur (Maslach, 1985).

Duygusal Tükenme (Emotional Exhaustion) : Bireyde duygusal yönden ortaya çıkan yorulma, yıpranma ve duyarsızlaşma hissidir.

Duyarsızlaşma (Depersonalization): Bireylerin aynı çalışma koşullarında tekrar tekrar karşılaştıkları olaylara karşı duygusal açıdan verdikleri tepkilerde yaşanan azalmadır.

Düşük Kişisel Başarı (Personal Accomplishment): Bireylerin yaptıkları çalışmalarda kendilerini yetersiz olarak değerlendirmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Eğitim

“Eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir. Birey açısından kültürlenme, toplum açısından da kültürlenme olarak adlandırılan bu süreç, öğrenme ya da öğretme sürecidir. Eğitim, kültürlenmenin plânlı ve amaçlı olarak yapılan kısmıdır.” Eğitim gören bireylerin davranışlarında birtakım farklılıklar olması beklenir. Bireyin yaşantıları yoluyla tutumlarında meydana gelen çoğunlukla kalıcı olan davranış değişikliği öğrenme olarak tanımlanırken, davranış değişikliklerinin eğitim kurumlarında düzenli olarak yürütülen çalışmalar ile programlı bir şekilde yapılması da öğretim olarak tanımlanır (Demirel, 2002. Akt. Çam, 2007, s.10-11).

Toplum bir parçası olan bireylerin yaşamlarında oluşan değişikliklerin tüm toplumu etkilemesi öngörülen bir durumdur. Günümüzde çeşitli alanlarda çalışmalar yapan bilim insanları, siyasal önderler ve yöneticiler eğitim sayesinde toplumlarda farklılaşmaların ve değişimlerin gerçekleşeceğine inanmaktadır. Bugün, değişim sadece toplumsal ve siyasi yönetimle ilgili gelişmeleri değil özellikle ekonomik büyüme ile ilgili değişimleri de içermektedir. Son zamanlarda değişme kelimesi yerine, daha fazla değişimi içeren yenilik kelimesinin kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Önceden tasarımı yapılmış değişim anlamına gelen yenilik, bir tesadüften çok planlanarak gerçekleştirilmiş eylemlerdir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda eğitime yapılan yatırım ulaşım, endüstri ya da diğer ekonomik alanlara yapılan yatırımlardan daha faydalı bir yatırım olarak görülmektedir. Eğitim, keşiflerin yapılmasını kolaylaştırarak yeni icatların ortaya çıkmasını sağlar. Sanayileşme için gereken iş gücünü hazırlarken makineleşmeyi geliştirir. Yeni üretim tekniklerinin geliştirilmesini ve farklı alanlarda kullanılan yöntemlerin birleştirilmesini sağlar. Eğitim yurt içinde ve dışında iş gücü, girişimcilik ve inovatif gelişim ihtiyaçlarını karşılamada etkilidir. Siyasi ve ekonomik kararlar vermekle sorumlu kişilere ihtiyaç duydukları bilgi ve beceriyi kazandırarak istenilen sonuçların elde edilmesine yardımcı olur. Boş vakitlerin iyi değerlendirilmesini sağlayarak zaman israfını önler. Kültürün nesilden nesile aktarılmasını sağlar. Farklılıklara karşı hoşgörü kazandırır. Kültürel ve ekonomik değişimin toplum içerisinde dengeli şekilde gerçekleşmesini sağlar (Yungul, 2006, s.20-21). İçinde bulunduğumuz yüzyılda tüm devletlerin üzerinde hassaslıkla durdukları ve her geçen gün

harcadıkları kaynakları giderek arttırdıkları alan eğitimidir. Eğitim, toplumların istenilen yönde gelişmesini sağlamada en etkili faaliyetlerdendir. Diğer bir deyişle, toplumları istenen şekilde biçimlendirmek o topluma uygulanan eğitim ve öğretim faaliyetleri ile başlamaktadır. İlerlemenin özünde iyi eğitilmiş, nitelikli bireyler ve o bireylere bu eğitimi veren nitelikli eğitimciler yer almaktadır (Balkı, 2003, Akt. Çam, 2007, s.10).

2.1.2. Eğitimde Öğretmen ve Tükenmişlik

Son yıllarda yapılan araştırmalarda ve toplum içinde geçen konuşmalarda sıklıkla bahsedilen kavramlardan birisi de değişimdir. İçinde yaşadığımız yüzyıl, birçok alanda ortaya çıkan değişimlerin etkisiyle öngörülemeyen belirsizliklerin yaşandığı, tahmin edilemeyen durumların olduğu bir zaman dilimi olmuştur. Değişim bir yandan toplum hayatını kolaylaştırırken özellikle örgüt çalışanlarına yeni yükümlülükler, görevler ve yeterlikler getirmektedir. Bugünün bu zorlayıcı şartları, örgüt çalışanları üstünde baskı yaratmakta ve baskıya dayanamayan çalışanlarda tükenmişlik yaşanmasına sebep olmaktadır. Özellikle insanlarla doğrudan etkileşime girerek hizmet veren meslek dallarında tükenmişlik ihtimalinin daha yüksek olduğu çeşitli çalışmalarda ifade edilmektedir. Bu noktada öğretmenlerde tükenmişlik yaşanma ihtimalinin daha yüksek olduğundan söz edilebilir. Giderek farklılaşan çeşitli mesleki yükler, okul yönetimi ile yaşanan fikir ayrılıkları, öğrencilerde görülen farklı disiplin sorunları, bazı velilerden gelen istekler ve ekonomik sorunlar öğretmenler üzerinde baskı oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin saygınlığı konusunda da negatif yönde farklılaşmaların olduğu belirtilmektedir (Yurdakul, Çelik, & Kurt, 2016).

“Tükenmişlik uzun süren stres kaynaklarından etkilenmeye bir tepki olarak oluşmaktadır” (Maslach, Schaufeli, & Leiter, 2001). Tükenmişlikle insanların karşılıklı iletişiminin fazla olduğu mesleklerde daha çok karşılaşılması, çalışanların psikolojik sağlığını etkilenmesi ve iş verimliliğindeki azalma çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Bu tip etkileri nedeniyle öğretmenlerin mesleki tükenmişliği çok sayıda araştırmada çalışmanın ana temasını oluşturmuştur (Izgar, 2001).

Yaşamdan elde edilen doyum miktarı öğretmenlerin tükenmişlik seviyesini etkileyen önemli kriterlerden birisidir. Öğretmenlerin ekonomik durumları, yaşam kaliteleri ve ailevi durumları çalışma performanslarının etkilenmesinde ve kendilerini

bireysel olarak iyi hissetmelerinde önemli bir yere sahiptir. Öğretmenler gün içinde vakitlerinin büyük kısmını okulda geçirmekte ve bu nedenle okulda yaşanan olumlu ve olumsuz duygular iş doyumlarında olduğu gibi yaşamdan elde ettikleri doyumlarını da etkilemektedir. Bu kapsamda öğretmenlerin mesleki tükenmişlikleri çeşitli kriterlere bağlı olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

2.1.3. Tükenmişliğin Tanımı

Literatüre kayıtlı farklı yerli ve yabancı araştırmacıların yaptıkları araştırmalarda tükenmişlik kavramını çeşitli şekillerde ifade etikleri görülür. Tükenmişlik kavramı ilk olarak 1974 yılında Freudenberger tarafından tanımlanmıştır. Freudenberger'e (1974) göre tükenmişlik; "enerji ve güç kaynaklarda aşırı isteklerde bulunulması sonucunda yaşanan başarısızlık, aşınma ve bitkinlik duygularının toplamıdır" (Freudenberger, 1974). "İşten değer elde etme gerginliği sebebiyle azalan beklenti durumudur" (Meier, 1984; akt. Baysal, 1995).

Tükenmişliği "etkilere karşı gösterilen bir tepki" olarak ele alan Cherniss (1980), "iş görenin aşırı strese ve işindeki doyumsuzluğa işten soğuma biçiminde gösterdiği bir tepki" şeklinde tanımlamıştır ve sebebini aşırı bağlanma olarak göstermiştir (Akçamete, Kaner ve Sucuoğlu, 2001). "Uzun süreli olarak duygusal açıdan dikkat ve emek isteyen şartlar altında kalmaktan kaynaklanan fiziksel, duygusal ve zihinsel olarak tükenme durumudur" (Pines ve Aronson, 1988, akt. Türe, 2008).

Dünya Sağlık Örgütü (1998) yayınladığı Dünya Sağlık Raporu'nda tükenmişliği; "fazla çalışma ile ortaya çıkan bir aşırı duygusal yorgunluk ve bunun sonucunda iş ve sorumluluklarını yerine getirememeye durumu" olarak tanımlamıştır (Yalçın, 2011). "Çalışanın hizmet verdiklerine karşı olumsuz, alaycı tutumlar ve duygular geliştirmesidir. Duygusal ve fiziksel potansiyelin azalmasının bir sonucudur" (Aydın, 2004). "Tükenmişlik, başkalarına yardım sağlayan işlerde çalışanlarda, çalışma koşullarının bir sonucu olarak görülen; idealizm, enerji ve amaçta sürekli olarak artan bir kayıptır" (Özgen, 2007, s.117).

Türkçede tükenmişlik sözcüğünün kökü "tükenmek" tir ve bu sözcükten türemiştir. Tükenmek kavram olarak "Bitmek, sona ermek, kalmamak; güçsüzleşmek, bitkinleşmek, yılgınlaşmak; verimliliğini yitirmek" biçiminde tanımlanırken Türk Dil Kurumu tarafından tükenmişlik "Gücünü yitirmiş olma, çaba göstermeme durumu" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Torelli ve Gmelch'e göre tükenmişlik "özellikle sıkıntılı insanlarla yoğun bir

şekilde etkileşimde bulunma ve onlarla ilgilenme sonucu ortaya çıkan, süregelen duygusal gerginliğe verilen tepki” olarak tanımlanmıştır (Babaoğlan, 2004, s.56).

Baysal (1995) tükenmişliği “fiziksel rahatsızlıklarla ortaya çıkan, değişmeden kalan, işle ilgili stres durumlarından sonra gelişen fiziksel ve ruhsal enerji azalması” olarak tanımlamıştır (Yalçın, 2011).

İtil (2007) tükenmişliği “iş gereği insanlarla çok sık yüz yüze ilişkiler kuran kişilerin uzun süreli bir yoğun stres yaşamaları sonucunda hissettiği duygusal boşluk hali ya da yaşam enerjisinin azaldığını hissettiği bir ruh hali” olarak tanımlamıştır.

Sheesley göre tükenmişlik “stresin ilerlemiş ve kronikleşmiş halidir”. Tükenmişlik çeşitli süreçlerin sonucunda oluşur: “İlk aşamada işler yolunda gitmekte, kişi sorunlarla baş edebilmek için çeşitli stratejiler geliştirmektedir. İkinci aşama geliştirilen stratejilerde birtakım dengesizliklerin fark edilmesidir. Üçüncü aşama uygun olmayan stratejilerin kullanılmasıyla her şeyin kontrol dışı olduğu, fiziksel ve zihinsel kaynakların kaybedildiği aşamadır.” (Barutçu ve Serinkan, 2008, s.543).

Tükenmişlik kavramı tanımları literatürde farklı şekillerde yapılsa da yapılmış olan tanımların bir takım ortak noktalar taşıdığı görülmektedir. Tükenmişliğin insanlara yardım hizmeti sunulan ve duygusal etkileşimin yüksek olduğu mesleklerde çalışan bireylerde kendini belli etmeden zaman içinde ortaya çıkan bir tutum olduğu görülür (Çokluk, 1999). Cardinell (1981), tükenmişliği daha farklı bir şekilde açıklayarak “insanın hayatında ortaya çıkan ciddi bir rahatsızlık belirtisi; orta yaş krizi” olarak tanımlamıştır. Yapılan çalışmalarda yaş değişkeni araştırılmış, bireylerin yaşları arttıkça hedeflenen statüye ulaşamamanın kimi zaman bunalım bile oluşturabileceği ifade edilmiştir (Akgül, 2014, s.31-32).

Bireylerde görülen tükenmişlik, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi olarak ortaya çıkmaktadır. Duygusal tükenme durumu, bireyin duygusal olarak yorulması, sorumluluk duygusunun kaybolmaya başlaması ve sonuçta görev yerine geç gitme yada hiç gitmeme gibi davranışları sergilemesidir durumudur. Duyarsızlaşma durumunda, bireyler çalıştıkları kurumlardaki çalışanlara karşı istenmeyen davranışlar göstermekte ve çalıştığı kuruma karşı yabancılık çekmektedir. Kişisel başarısızlık ya da düşük kişisel başarı durumunda kişi kendini başarıdan uzak, eksik ve değersiz olarak hissetmesi durumudur. Tükenmişlik hissi çoğunlukla, çok çalışan, çalıştığı halde yeterince ödüllendirilmeyen, birlikteliğin ve takım faaliyetlerinin eksikliği sonucu kişilerin

kendilerini örgüte ait hissetmemesi, öz güvenlerinde ve kendilerine olan saygıda azalma gibi çeşitli durumlarda ortaya çıkabilmektedir (Türkmen ve Artuğer, 2011, s.230).

2.1.4. Tükenmişliğin Alt Boyutları

Maslach'a yaptığı çalışmalarda tükenmişlik; “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarının azalması şeklinde üç alt boyuta sahip bir yapıdır. Duygusal tükenme kompleks bir sendrom olan tükenmişliğin stres boyutunu ifade eder ve en önemli alt boyutudur. Kişiler tükenmişlik yaşayan çalışanları tanımlarken çoğunlukla duygusal olarak yorgunluk ve aşırı yıpranmışlıktan bahsederler.” Bu sebeple tükenmişlik hakkında en fazla çalışma yapılan alan duygusal tükenme durumu üzerinedir. Duyarsızlaşma ve kişisel başarının azalması durumları hakkında yapılan çalışmalar daha az sayıda olsa da, duygusal tükenme, tükenmişlik sendromunun merkez noktası olduğu halde kişilerin yerine getirdikleri görev ile alakalı sergiledikleri tutumları yeterince açıklayamamaktadır (Maslach, Schaufeli ve Leiter, 2001. Akt. Ak, 2014, s.14).

2.1.4.1. Duygusal tükenme boyutu. “Maslach’ın modelinde duygusal tükenme, tükenmişlik sendromunun başlangıcı ve merkezidir. Tükenmişliğin ilk evresini oluşturan kısmın duygusal tükenme olduğu kabul edilir. Kişinin duygusal kaynaklarının azaldığını ve bunun sürekli arttığını hissettiği süreci ifade eder” (Akçamete vd, 2001, s. 2-3). “İnsanlarla yüz yüze çalışan kişilerde duygusal tükenme daha fazla ortaya çıkar. Diğer insanların bu kişilerden beklentileri vardır. Bu durum çalışanlarda aşırı derecede psikolojik ve duygusal çöküntü yaratır. İş stresi yaşamaya başlarlar. Duygusal tükenme bu duruma bir tepki olarak ortaya çıkar.” Duygusal tükenme yaşamaya başlayan kişiler yaşamsal enerjilerinde azalma hissederler. (Çatır, 2014, s. 53)

2.1.4.2. Duyarsızlaşma boyutu. Duyarsızlaşma durumu, kişinin görevi esnasında hizmette bulunduğu kişilere kayıtsız, sert, ve umursamaz tutum ve davranışlar göstermesidir. Bu davranışlar, problemleri çözmede bireylerin kendilerini yetersiz ve güçsüz hissetmeleri durumunda açığa çıkar. Bunun sonucunda birey üzerlerinde oluşmuş olan duygusal ağırlığın bir bölümünü azaltmış olur. Çalıştıkları kişilerle kurdukları ilişkileri en aza indirirler ve o bireylere bir nesne gibi bakmaya başlarlar. Sonuç olarak katı kuralları olan ve çevresiyle bürokratik ilişkiler kuran bireyler haline dönüşürler.

Çevrelerindeki insanlarla işleri gereği iletişim kurmak durumunda kaldıkları zaman o bireylere karşı duyarsız kalırlar ve soğuk davranışlar sergilerler. Bu davranışlar duyarsızlaşmanın temelini oluşturan davranışlardır. Duyarsızlaşma davranışı gösteren bireyler, karşısındaki bireylerin isteklerini görmezden gelebilirken, onlara kötü ve küçümseyici davranışlar sergileyebilir, yardım etme konusunda yetersiz olabilirler. “Maslach, tükenmişlik sendromunun duyarsızlaşma alt boyutunu en problemlili boyut olarak tanımlamaktadır” (Garden, 1987, Akt. Çatır, 2004, s.54).

2.1.4.3. Düşük kişisel başarı hissi boyutu. Bireyler yaptıkları işin kendi üzerlerinde oluşturduğu baskının etkisiyle diğer çalışanların gösterdikleri başarılar hakkında zamanla olumsuz düşünmeye başlarlar. Bu düşünceye sahip olan bireyler zamanla kendi hakkında da olumsuz düşünceler oluştururlar. Karşılaştıkları sorunların üstesinden gelemedikleri düşüncesiyle kendilerini başarısız olarak görürler. Çalışma ortamında motivasyonları düşer, isteksiz olurlar ve diğer bireylerle sorunlar yaşarlar. Maslach ve Jackson (1986)’a göre düşük kişisel başarı sürecinde mesleğin işlevsellik düzeyinde düşüş meydana gelmektedir. İnsanlar, çabalarının olumlu sonuçlar üretmede sürekli başarısız hale geldiği durumlarda, stres ve depresyon belirtisi geliştirirler; davranışlarının bir fark yaratmadığına inandıklarında çabalamayı bırakırlar (Jackson, Schwab ve Schuler, 1986, Akt. Çatır, 2004, s.54). Maslach Modelinde duygusal tükenmişlik duyarsızlaşmaya, duyarsızlaşma da kişisel başarı duygusunda azalmaya neden olmaktadır (Gür, 2014).

2.1.5. Tükenmişliğin Nedenleri

2.1.5.1. Çevresel nedenler. Çam 1995 yılında yapmış olduğu çalışmada tükenmişliğin nedenlerini işin niteliğine, yönetsel işleyişe, meslekle ilişkili nedenlere, iş dışı etkenlere, bireye özgü durumlara ve informal ilişkilere bağlı olduğunu belirtmiştir. İş ortamının atmosferinin kasvetli oluşu, çalışma ortamının gürültülü oluşu, ulaşımın kötü oluşu, iş ortamında yaşanan gerilim, ödüllendirilmeden uzak çalışma koşulları, çalışma şekli, yapılan iş için daha fazla performans ihtiyacı duyulması yapılan işin niteliğine bağlı tükenmişliğe neden olmaktadır. Kurumdaki hiyerarşinin net olarak tanımlanmaması, örgüt içinde oluşan işleyiş kusurları, rollerin belirsiz oluşu, örgütsel destek konusundaki

eksiklikler, ciddi kararlara katılamama, idari baskı yönetsel iŖleyiŖten kaynaklı tkenmiŖlięe neden olmaktadır. Haftalık alıŖma saati, molaların yetersiz oluŖu, iŖ yükünün fazlalığı, görevde yükselme fırsatlarının olmaması, mesleğin ilerlemeler için açık olmaması, yetersiz ücret, görev esnasında kullanılan araç gerecin bozuk yada yetersiz oluŖu, aŖırı kırtasiye iŖi, görevlilerin yetersiz oluŖu mesleğe özgü tkenmiŖlięe neden olmaktadır. Ailevi, ekonomik ve toplumsal etkenler, ev ile iŖ arasında yaŖanan atıŖma iŖ dıŖı etkenler iken bireyin yaŖı, cinsiyeti ve yeterli olmayan eğitim düzeyi bireye özgü tkenmiŖlięe neden olan nedenlerdir. Akranlardan alınan desteğinin yetersiz düzeyde oluŖu, iŖ iliŖkileri, iŖ ortamı iletiŖimi, alıŖanların bir araya gelme sıklığı informal iliŖkilere bağlı tkenmiŖlięe neden olmaktadır.

2.1.5.2. KiŖisel nedenler. “YaŖ, evlilik, ocuk sayısı, eğitim, iŖine aŖırı bağlanma yani iŖkolik olma, kiŖisel beklentiler, motivasyon, bireyin ego gücü ve kiŖilik karakteristiklerinin özgün bir seyri olan çabuk pes etmeme, yaŖam olayları ve daha fazla tükenmeye maruz kalan A tipi kiŖilik özelliklerinin bulunmasıdır.” (Bayık ve diğerleri, 2002, Akt. Barutçu ve Serinkan, 2008, s.547)

2.1.6. TkenmiŖlięin Belirtileri

TkenmiŖlik yapılan görevin niteliğinde bozulmalara sebep olduğu gibi görev yapan bireylerin sağlık durumlarında da sorunlara sebep olmaktadır. TkenmiŖlik konusunda yapılan alıŖmalar incelendiğinde tkenmiŖlięin belirtileri Ŗunlardır:

2.1.6.1. Fiziksel belirtiler. “Yorgunluk ve bitkinlik, uykusuzluk, solunum güçlüğü, uyuŖukluk, kilo kaybı, genel ağrılar, yüksek kolesterol, koroner kalp rahatsızlığı oranının artıŖı, çok sık görülen soğuk algınlığı, sık sık baŖ ağrısı” (Izgar, 2001).

2.1.6.2. DavranıŖsal belirtiler. TkenmiŖlięin davranıŖsal belirtileri olarak; baŖarısızlık hissi, alıngan olma, çabuk öfkelenme, iŖe gitmek istemeyiŖ ve memnuniyetsizlik, iŖleri erteleme ya da sürüncemede bırakma, birçok konuyu Ŗphe ve endiŖe ile karŖılama, yakın çevresi ile sorun yaŖama ve uzaklaŖarak içe kapanma, rol atıŖması, görev ve kurallarla ilgili karıŖıklık, görevlerle ilgili karıŖıklık, teslimiyet ve suçluluk hissi, alıŖmaya yönelmede direniŖ, iŖe ve görev yerine yönelik ilgi azalması, unutkan olma, iŖleri sürüncemede bırakma, hareketli olmayıŖ, iŖine odaklanma sorunu, verimliğin dŖmesi sayılabilir (atır, 2014, s. 57).

2.1.6.3. Psikolojik belirtiler. Tükenmişliğin fiziksel belirtilerinin yanı sıra psikolojik belirtileri de vardır. Bireylerde görülen psikolojik belirtiler şu şekilde sıralanabilir: “Güvensizlik ve kaygı duyma, ümitsizlik ve üzüntü duyma, olaylara karamsar bir bakış açısı ile bakma, takdir görememe endişesi, dışlanma korkusu, seilmeme korkusu, uyku problemleri, depresyona girme, boş vermişlik, mesleğine karşı isteksizlik, ailesel problemler, duygularda ani tepkiler, farklı psikolojik bozukluklar” (Çam, 1991).

2.1.7. Tükenmişliğin Etkileri

Tükenmişliğin etkileri bireysel etkilenme, sosyal etkilenme ve örgütsel etkilenme olarak üç grupta incelenmiştir (Bayrak, 2014):

2.1.7.1. Bireysel etkilenme. Tükenmişlik bireylerde; fiziksel yorgunluk, eklemlerde ağrılar, hastalıklarda iyileşme süresinin uzaması, beslenme sorunları, hastalanma sıklığının artması, uykusuzluk gibi çeşitli sorunlara sebep olmaktadır. Aynı zamanda duygusal yorgunluk, isteksizlik, şüphecilik, depresyon gibi çeşitli psikolojik sorunlara neden olmaktadır (Başaran, 2000. Akt. Bayrak, 2014, s. 21).

2.1.7.2. Sosyal etkilenme. Tükenmişlik algısı yüksek çalışanlardan hizmet alan kişiler, iş arkadaşları ve yakın çevresi olumsuz olarak etkilenir. Bu bireylerin sergiledikleri düşük iş performansı, hizmet kalitesinde yaşanan sorunlar, işgücü kaybı ve görevinden ayrılma gibi durumlarda görev yaptığı kuruma ve ülke ekonomisine çeşitli etkileri söz konusudur. Bu nedenle tükenmişlik sosyal bir sorun olarak kabul edilmektedir (Bayrak, 2014, s. 22).

2.1.7.3. Örgütsel etkilenme. Tükenmişlik yaşayan bireylerin yaptıkları işe yeterli özeni göstermemeleri sonucu oluşan hatalar, örgütün veriminin düşürmesi ve diğer çalışanların zarar görmesi nedeniyle örgüt açısından büyük bir sorun oluşturmaktadır. İş gelmek istemeyen, çeşitli mazeretlerle sürekli izin kullanan bireyler diğer çalışanların da düşük performans göstermelerine ya da iş kazaları yapmalarına neden olabilir (Bayrak, 2014, s. 22).

2.1.8. Tükenmişliğin Sonuçları

Tükenmişliğin insanlarda fiziki, duygusal ve iş hayatında değişime sebep olan etkilerinin olduğu görülmüştür. Tükenmişlik yaşayan bireylerin karışık duygular hissettiği buna bağlı olarak birçok davranışında bozukluklar gösterdiği saptanmıştır (Dilsiz, 2006). Buna bağlı olarak, işini aksatma, işe geç gelme ya da gelmediği günlerde artış, işi bırakma eğilimi, diğer insanlarla olan ilişkilerinde sorunlar, aile bireylerinden uzaklaşma şeklindeki sonuçlarının olduğu görülmüştür (Çam, 1995).

Tükenmişlik toplumları sosyal ve ekonomik olarak da etkilemektedir. Birçok çalışan tükenmişlik yaşadığı için görevlerinden erken emekli olduğunu bildirilmiştir. Sıkça yaşanan sağlık sorunları nedeniyle iş gününde kayıplar ve üretimde azalmalar belirgin şekilde görülmektedir. Bununla beraber tükenmişlik bireylerin yaşamlarını etkileyebilir, ailevi ilişkilerini bozabilir ya da hayata karşı olumsuz tavırlar sergilemesine neden olabilir (Iacovides, 2003).

Yorgunluk, uyku sorunları, baş ağrısı, halsizlik, solunum zorluğu, deri sorunları, sindirim zorlukları vb. tükenmişliğin fiziksel sonuçlarıdır. Ani öfkelenmeler, içine kapanma, alay etme, olumsuz duygu, alıngan olma tükenmişliğin duygusal sonuçlarıdır. Hizmet kalitesinde azalma, işe gelmek istememe, işi bırakmak isteme, işte yaşanan kazalar, performans oranı ve kalitede azalma tükenmişliğin örgüt ortamında sebep olduğu olumsuz sonuçlardır (Torun, 1995; Gümüş,2006).

2.1.9. Tükenmişliği Önleme

Tükenmişlik kişilerin bireysel, mesleksi ve örgütsel olarak ihtiyaç duyulan faaliyetleri engelleyen bir durumdur. Tükenmişlik sadece tükenmişliği yaşayan kişiyi değil o kişinin hizmet ettiği kurumu ve kişileri, ailesini, iş arkadaşlarını ve içinde bulunduğu toplumu da etkiler. Bu nedenle tükenmişliğin önüne geçilmesi ve mücadele etme yöntemlerinin belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Izgar (2001) yaptığı çalışmada tükenmişlikle baş etmek için örgütte uygulanabilecek yöntemleri “motive edici işlevi olan hizmet içi eğitim olanakları yaratmak, adaletli ve düzenli biçimde oluşturulan yükselme imkanları oluşturmak, örgüt ortamlarında değişiklik için farklı uygulamalar yapmak ve çatışma yönetimi” olarak gruplandırmıştır (Izgar, 2001; Akt. Sürgen, 2014).

Oruç (2007), yaptığı çalışmalarda tükenmişliği önlemek için alınabilecek önlemleri çalışanlar için hizmet içi eğitim çalışmalarının düzenlenmesi, çalışanların beklentilerine önem

verilmesi, mesleki alanda yükselmeye olanak tanınması ve ödüllendirmenin arttırılması, çalışanların görev tanımlarının açıklanması, yöneticilerin hoşgörülü ve adil olması, çalışanların ücretlerini iyileştirilmesi olarak özetlemiştir.

2.1.10. Öğretmenlerde Tükenmişlik

İnsanlarla etkileşiminin yüksek olduğu, malzemesi ve ürünü insan olan öğretmenlik, tükenmişlik kavramına sıklıkla rastlanılan meslek gruplarındandır (Sürgevil, 2006). Öğretmenlerdeki mesleki tükenmişlik, yıpranma sonrasında işine ve okula karşı duyarsızlaşmaya başlaması ve buna bağlı olarak kişisel başarıda düşüş yaşamasıdır (Sağır vd, 2014, s.278). Öğretmenlerin çalışma ortamında duygusal olarak önemsenmediğini hissetmesi ve bu bakımından yıpranmaya başladığını düşünmesi zaman içinde öğrencilerine ve meslektaşlarına karşı duyarsızlaşmasına neden olur. İçine düştüğü bu durum kendine olan güvenin kaybolmasına, görevini layıkıyla yapamadığını hissetmesine, kendisini yetersiz görmesine ve en sonunda tükenmişlik sendromunun oluşmasına neden olur. İnsan yetiştirmekle görevli olan öğretmenlerin tükenmişlik sendromuna düşmeleri sadece kendilerini değil etkileşim halinde olduğu öğrencilerini, meslektaşlarını, öğrenci velilerini, okul yönetimini, aile yaşamını ve içinde yaşadığı tüm hayatı kötü yönde etkiler. Bunun sonucunda asili görevi olan eğitim ve öğretim faaliyetlerinde başarısının düşmesine, eğitimden elde edilen kalitenin nitelik ve nicelik olarak azalmasına sebep olmaktadır (Girgin ve Baysal, 2005).

2.2. İlgili Araştırmalar

Literatürün taranması neticesinde tükenmişlik hakkındaki araştırmalar aşağıda belirtilmiştir.

Maslach ve Jackson (1981) devlet memurları üzerinde yürüttükleri tükenmişliğin belirlenmesi çalışmalarında “Maslach Tükenmişlik Envanteri” ni kullanılmışlardır. Bu araştırma örneklemini öğretmenler, hemşireler, avukatlar ve polisler gibi farklı meslek grupları oluşturmuştur. Araştırma sonucu elde edilen bulgularda kadınların erkeklerden, gençlerin ise yaşlılardan daha fazla duygusal tükenme yaşadıkları ve duyarsızlaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Schwab ve Iwanicki'nin (1982) 469 öğretmenle yaptığı bir çalışmada öğretmenlerdeki tükenmenin demografik değişkenlerle ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, okuldaki çalışma yılı, çalışılan okul (kent, kenar mah., köy) evli ve çocuklu, bekar gibi değişkenlerle tükenme arasında önemli bir ilişkiye rastlanmamıştır. Tükenme ile

aralarında bir ilişkinin olduğu bildirilen değişkenler ise, cinsiyet, yaş ve görev yapılan okul tipidir (Tümkaya, 1996).

Izgar (2000) yaptığı çalışmada yöneticilerin branşına göre yapılan karşılaştırmada duygusal tükenme düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmadığı, fakat duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı farkların olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Cemaloğlu ve Şahin (2007), “Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı araştırmalarında öğretmenlerin meslekle ilgili tükenmişlik seviyelerini bazı değişkenlere göre incelemişler ve araştırmanın sonucunda; öğretmenlerde yaş değişkeninin, “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” seviyelerine etki ettiği, eşinden ayrılmış öğretmenlerin “duygusal tükenme” seviyelerinin daha yüksek olduğu, eğitim seviyesi azaldıkça “duyarsızlaşma” ve “duygusal tükenme” seviyelerinde yükselme olduğu, kıdemi yüksek olan öğretmenlerde “duyarsızlaşma” ve “duygusal tükenme” seviyelerinin daha fazla olduğu, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerde “duyarsızlaşma” düzeyinin daha yüksek olduğu, öğrenci sayısı değişkeninin, üstlerden takdir görmenin, mesleki verimliliğin değerlendirilmesinin, mesleği isteyerek yapmanın, öğretmenlikten alınan manevi hazzın “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarını etkilediği saptanmıştır.

Arıkan (2007), Muğla merkez ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinde tükenmişlik düzeyleri ve bunun nedenlerinin incelediği araştırmayı 136 öğretmen üzerinde gerçekleştirmiştir. Uygulanan Maslach Tükenmişlik Envanterinden elde edilen bulgulara göre Muğla merkez ilköğretim sınıf öğretmenlerinin duygusal ve kişisel başarı boyutunda ve toplam puanda tükenme düzeylerinin düşük olduğu; ancak duyarsızlaşma düzeylerinin çok düşük olduğunu, sınıf öğretmenlerinde mesleği isteyerek seçip seçmemek değişkeninin tükenmişlik açısından duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmazken, kişisel başarı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Muğla Merkez İlköğretim Sınıf öğretmenlerinde cinsiyet, ücret, yönetici tavrı ve kıdem değişkenlerinin tükenmişlik açısından duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı boyutlarında ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

Özdemir (2008), 503 öğretmen üzerinde yaptığı çalışmada sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmayan

öğretmenlere göre daha fazla tükenmişlik yaşadıkları ve öğretmenlerin özyeterlik algıları arttıkça tükenmişliğin tüm boyutlarında azalma meydana geldiği sonucuna varmıştır.

Gürbüz (2008), “Kars ilinde görevli okul öncesi öğretmenlerinin iş tatmin düzeyleri ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi” konulu çalışmasında şu sonuçları elde etmiştir. Araştırma bulguları, tükenmişlik düzeyinde yaş, mesleki kıdem, mesleği isteyerek mi seçtiği, çalışılan statü (kadrolu öğretmen, usta öğretici), okul türü, meslek seçimi nedeni değişkenlerinin istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa yol açtığını; medeni durum, mezun olunan okul, görev yeri, toplam aylık net gelir değişkenlerinin anlamlı farklılıklara yol açmadığını ortaya koymuştur. İş tatmini ile tükenmişlik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, tükenmişlik artarken iş tatmini azalmakta, tükenmişlik azalırken iş tatmini artmaktadır.

Başol ve Altay (2009), “Eğitim Yöneticisi ve Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışmalarında birtakım değişkenlere göre istatistiki farkları ortaya koymak amacı ile uygulanan t ve F testleri sonuçlarında “medeni durum” değişkeninde çeşitli seviyelerde anlamlı farklılıkların olduğu görülürken, “yaş ve kıdem” değişkenlerine göre tükenmişlik seviyelerinde iki grupta da farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Karahan ve Balat (2011), Özel Eğitim Okullarında Çalışan Eğitimcilerin Öz-Yeterlik Algılarının ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi Araştırmanın amacı, özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin tükenmişlik düzeylerini ve öz-yeterlik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Örneklem oransız küme örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. 263 eğitimci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada, eğitimcilerin tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla “Maslach Tükenmişlik Ölçeği (MTÖ)”, öz-yeterlik algı düzeylerini belirlemek amacıyla “Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine, çalışmakta oldukları alana, meslekte çalışma sürelerine ve çalıştıkları kurum türüne göre farklılaştığı, öz-yeterlik algılarının ise belirtilen değişkenlere göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Ayrıca eğitimcilerin öz-yeterlik algıları ile tükenmişliğin alt ölçekleri olan duygusal tükenme ve duyarsızlaşma arasında negatif, kişisel başarı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Erkul ve Dalgıç (2014), “meslek lisesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini inceledikleri araştırma”da “cinsiyet” ve “branş” değişkenlerine göre, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında istatistiki olarak bir farklılık olmadığını; “duygusal tükenme” alt boyutunda bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlerden; kültür dersleri öğretmenlerinin meslek dersleri öğretmenlerinden daha fazla “duygusal tükenme” yaşadıkları bulgularına ulaşmışlardır. Çalışmada öğretmenlik mesleğini kendi isteği dışında seçmek zorunda kalan öğretmenlerin, mesleğini isteyerek seçen öğretmenlere göre daha yüksek “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin tükenmişliğin alt boyutlarında “medeni durum”, “eğitim düzeyi” ve “kıdem” değişkenlerine göre tükenmişlik düzeylerinin istatistiki olarak farklılık göstermedikleri ortaya konmuştur.

Kaptangil ve Erenler (2014), “Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ve Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmalarında öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile kişilikleriyle ilgili özellikleri arasında negatif yönlü orta seviyede bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Bununla birlikte kişilik özellikleriyle tükenmişliğin alt boyutları arasında ilişkileri analiz etmiş, “duygusal tükenme” ile “sorumluluk” arasında negatif yönde düşük seviyede bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer alt boyutlar arasında genellikle negatif yönde düşük seviyede ilişkiler olduğunu gözlemlemiş, sonuçta kişilik özelliklerinin güçlü olmasının tükenmişlik seviyesini bir miktar düşürebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Amasralı (2016) “Lise ve ortaokul da çalışan matematik öğretmenlerinin örgütsel sinizm tutumları ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki”yi belirlemek amacıyla Amasya ili ve ilçelerinde görev yapan 329 ortaokul ve lise matematik öğretmeni üzerinde çalışma yapılmıştır. Araştırmada matematik öğretmenlerinin çoğunlukla orta düzeyde duygusal tükenme yaşadığı, öğretmenlerin çalıştıkları okul türü ile mesleki tükenmişlikleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı, cinsiyet değişkeni ile duyarsızlaşma alt boyutu arasında; medeni durum, yaş ve mesleki kıdem değişkenleri ile tükenmişliğin alt boyutları arasında anlamlı düzeyde farklılıkların olduğu saptanmıştır. Erkek katılımcıların duyarsızlaşma ortalamaları, kadınlara oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fazladır. Yaş ve mesleki kıdem arttıkça matematik öğretmenlerinin tükenmişliği azalmakta, duyuşsal, bilişsel ve davranışsal sinizm ile duyarsızlaşma ve duygusal tükenme alt boyutları arasında pozitif yönde; kişisel başarı boyutu arasında ise negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma Denizli'deki ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik seviyelerini, kişisel ve mesleki değişkenlere göre ortaya koymak ve birtakım değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilen tarama modelinde bir araştırma olup betimsel bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem/ Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 Eğitim öğretim yılında, Denizli ili ilçelerindeki okullarda görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma evrenindeki tüm öğretmenlere ulaşılmaya çalışılmış ancak yaşanan küresel pandemi nedeniyle 305 öğretmenden veri toplanabilmiştir. Araştırmaya katılan 305 öğretmenden kişisel ve mesleki bilgi formunda verdikleri cevaplar analiz edilerek öğretmenlerin; cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, öğretmenlikte geçen kıdemi, görev yaptığı okulun öğrenci sayısı, görev yaptığı okulun nerede bulunduğu, görev yaptığı okulun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik çevre, görev yaptığı okulun evine uzaklığı, aldığı maaşı yeterli buluma düşünce durumu, çalışma performansının pandemi sürecinden etkilenme durumu, mesleğinin saygınlığı konusundaki düşünce durumu gibi bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 3.1 de belirtilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Bilgilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişken	Çeşidi	N	%
Cinsiyet	Kadın	156	51,1
	Erkek	149	48,9
Yaş	21-30 yaş	54	17,7
	31-40 yaş	132	43,3
	41-50 yaş	83	27,2
	51 yaş ve üzeri	36	11,8
Medeni Durum	Evli	231	75,7
	Bekar	74	24,3
Kıdem	1-10 yıl	114	37,4
	11-20 yıl	137	44,9
	21 yıl ve üzeri	54	17,7
Öğrenci Sayısı	1-500	138	45,2
	501 ve üzeri	167	54,8
Okulun Yeri	İl merkezi	208	68,2
	İlçe merkezi	74	24,3
	Diğer	23	7,5

(devamı arkadadır)

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Bilgilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları (devamı)

Değişken	Çeşidi	N	%
Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu	Düşük	70	23,0
	Orta	196	64,3
	Yüksek	39	12,8
Okulun Eve Uzaklığı	0-5km	120	39,3
	5-15km	144	47,2
	15-50km	34	11,1
	50km üzeri	7	2,3
Maaşı Yeterli Bulma Düşüncesi	Evet	80	26,2
	Hayır	225	73,8
Pandemiden Etkilenme	Olumsuz	256	83,9
	Etkisi olmadı	37	12,1
Mesleğin Saygınlığı	Olumsuz	12	3,9
	Evet	126	41,3
	Hayır	179	58,7
	Toplam	305	100

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak öğretmenlerin kişisel ve mesleki özellikleri ile ilgili bilgi toplaması amacıyla hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve toplam “22 maddeden oluşan Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılmıştır. Maslach Tükenmişlik Ölçeği, “Duygusal Tükenme (9 madde; 1,2,3,6,8,13,14,16,20)”, “Duyarsızlaşma (5 madde; 5,10,11,15,22)” ve “Düşük Kişisel Başarı (8 madde; 4,7,9,12,17,18,19,21)” alt boyutlarından oluşmaktadır.

Araştırma için toplanan verilerin güvenilirlik analizi yapıldığında, Duygusal Tükenme alt boyutunda Cronbach Alfa değeri 0,872, Duyarsızlaşma alt boyutunda Cronbach Alfa değeri 0,830, Düşük Kişisel Başarı alt boyutunda Cronbach Alfa değeri 0,776 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.2. Alt Boyutların Güvenilirlik Değerleri

Alt Boyut	Soru Sayısı	Cronbach Alfa değeri
Duygusal Tükenme Alt Boyutu	9	,872
Duyarsızlaşma Alt Boyutu	5	,830
Düşük Kişisel Başarı Alt Boyutu	8	,776

Araştırma için toplanan verilerden her bir alt boyut için yapılan normal dağılım analizlerinde basıklık ve çarpıklık oranları $\pm 1,96$ aralığındadır. Bu değerlere bakılarak verilerin dağılımı normaldir denilebilir.

Tablo 3.3. *Alt Boyutların Normal Dağılım Değerleri*

Alt Boyut	Skewness	Kurtosis
Duygusal Tükenme Alt Boyutu	,288	-,515
Duyarsızlaşma Alt Boyutu	,202	-,579
Düşük Kişisel Başarı Alt Boyutu	,418	,121

Tükenmişlik düzeyinin ölçülmesi için Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen Türkçe uyarlaması ve geçerlik-güvenirlilik çalışması Ergin (1992) tarafından yapılan “Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Maslach Burnout Inventory-MBI)” tükenmenin üç boyutunu değerlendiren toplam 22 sorudan ve üç alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçeklerden “duygusal tükenme, EE alt ölçeği”, olumsuz ifadelerden oluşan 9 maddeden, “duyarsızlaşma, DP alt ölçeği” olumsuz ifadelerden oluşan 5 maddeden ve “kişisel başarı, PA alt ölçeği” de, olumlu ifadelerden oluşan toplam 8 maddeden oluşmaktadır. Ergin (1992) tarafından Türkçe ’ye uyarlanan ölçeğin özgün formunda “1 hiçbir zaman”, “7 her zaman” şeklinde yedi dereceli olarak sıralanan seçenekleri Ergin Türk diline daha uygun olacağı düşünüldüğünden “1 hiçbir zaman, 5 her zaman” şeklinde 5’li dereceleme ile düzenlenmiştir. Tükenmişliğin bir süreç ve farklı boyutları olması nedeniyle ölçekten tek veya toplam bir puan elde edilememekte, üç alt ölçeğin her biri için ayrı puanlama yapılmaktadır (Çelik, 2012).

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

2020-2021 Eğitim Öğretim yılı süresince araştırma verilerinin toplanması için Denizli il merkezi ilçelerinde bulunan ilkokul ve okullara gidilerek, oralarda görev yapmakta olan öğretmenlere araştırma anketi uygulanmıştır. Dünya genelinde yaşanan Pandemi nedeniyle okullarda uzaktan eğitime geçildiği için çalışmada 135 öğretmenden yüz yüze görüşme yoluyla, 170 öğretmenden web tabanlı Google Forms aracılığı ile olmak üzere toplam 305 öğretmenden veri toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Uygulanan anketlerden elde edilen veriler düzenlenerek bilgisayara aktarılmıştır. Verilerin istatistiksel analizlerinin yapılması için SPSS paket programı kullanılmıştır. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan Maslach Tükenmişlik anketinde yer alan maddelere “Her Zaman” için 4, “Çoğu Zaman” için 3, “Bazen” için 2, “Çok Nadir” için 1 ve “Hiçbir Zaman” için 0 puan verilmiştir. Elde edilen

veriler SPSS paket programından yararlanılarak Betimsel ve Vardamsal istatistik teknikleri ile değerlendirilmiştir.

Tablo 3. 4. Aritmetik Ortalamalara Göre Değerlendirme Puan Aralıkları

Ağırlık Puanı	Seçenek	Puan Aralığı	Puan Aralıklarına Karşılık Gelen Yorum
0	Hiçbir zaman	0-0,79	Çok az tükenmiş
1	Çok nadir	0,80-1,59	Az tükenmiş
2	Bazen	1,60-2,39	Orta düzeyde tükenmiş
3	Çoğu zaman	2,40-3,19	Çoğunlukla tükenmiş
4	Her zaman	3,20-4,0	Çok fazla tükenmiş

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

4.1. Öğretmenlerin Tükenmişliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde Maslach Tükenmişlik Ölçeğiyle elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.1.1. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinden Alınabilecek Puan Değerleri

Bu bölümde Maslach Tükenmişlik ölçeğinden alınabilecek minimum ve maksimum değerler ve ortalama değerler hesaplanarak Tablo 4.1’de belirtilmiştir.

Tablo 4.1. *Maslach Tükenmişlik Ölçeğinden Alınabilecek Minimum, Maksimum ve Ortalama Puan Değerleri*

Ölçekten Alınabilecek Tükenmişlik Puanları	Minimum	Maksimum	Ortalama
Duygusal Tükenme	0	36	18
Duyarsızlaşma	0	20	10
Düşük Kişisel Başarı	0	32	16

4.1.2. Öğretmenlerin Ortalama Tükenmişlik Düzeyleri

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin tükenmişliğin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar Tablo 4.1’de bulunan verilerle kıyaslanarak tükenmişlik düzeyleri belirlenmiş ve Tablo 4.2’de belirtilmiştir.

Tablo 4.2. *Öğretmenlerin Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma ve Düşük Başarı Hissi Alt Boyutlarında Ortalama Tükenmişlik Seviyeleri*

	Tükenmişlik Puanları	Ortama	Düzy
Duygusal Tükenme	12,08	1,34	Az tükenmiş
Duyarsızlaşma	6,01	1,20	Az tükenmiş
Düşük Kişisel Başarı	8,63	1,08	Az tükenmiş

Maslach Tükenmişlik Envanteri sonuçları analiz edildiğinde ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutunda ortalamanın altında puan aldıkları görülmektedir. Buradan yola çıkarak çalışma örneklemini oluşturan ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutlarında tükenmişlik seviyelerinin düşük olduğunu söylenebilir.

4.1.3. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla T-Testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.3'te belirtildiği gibidir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Tükenmişlik Alt Boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	s	t	p
Duygusal Tükenme	Kadın	156	1,34	0,716	-0,053	0,957
	Erkek	149	1,34	0,724		
Duyarsızlaşma	Kadın	156	1,17	0,741	-0,919	0,359
	Erkek	149	1,24	0,706		
Düşük Kişisel Başarı	Kadın	156	1,12	0,479	1,415	0,158
	Erkek	149	1,04	0,498		

Öğretmenlerin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutu algıları ile cinsiyet değişkeni arasında yapılan karşılaştırma sonucunda anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.1.4. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA analizi yapılmıştır.

Tablo 4.4. Tükenmişlik Düzeyleri İle Yaş Değişkeni Arasındaki ANOVA Analizi

Alt Ölçekler	Kategori	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p
Duygusal Tükenme	Gruplar Arası	4,28	3	1,428	2,810	0,040
	Grup İçi	152,91	301	0,508		
Duyarsızlaşma	Gruplar Arası	2,86	3	0,945	1,819	0,144
	Grup İçi	156,44	301	0,520		
Düşük Kişisel_Başarı	Gruplar Arası	,86	3	0,286	1,197	0,311
	Grup İçi	71,97	301	0,239		

Tablo incelendiğinde $p<0.05$ seviyesinde öğretmenlerin duygusal tükenme düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma görülürken, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı boyutlarında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Duygusal tükenme düzeyinde görülen bu farklılaşmayı açıklayabilmek için Post Hoc LSD analizi yapılmıştır.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin yaş değişkenine göre çoklu karşılaştırmaları

Bağımlı Değişken	(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalamalar Farkı ($\bar{x}_I - \bar{x}_J$)	sh	p
Duygusal Tükenme	21-30	31-40	,0517	,1151	,654
		41-50	-,2219	,1246	,076
		50Yaş üstü	,0619	,1534	,690
	31-40	21-30	-,0517	,1151	,654
		41-50	-,2735	,0999	,007
		50Yaş üstü	,0095	,1340	,943
	41-50	21-30	,2219	,1246	,076
		31-40	,2735	,0999	,007
		50Yaş üstü	,2831	,1422	,048
	50Yaş üstü	21-30	-,0612	,1534	,690
		31-40	-,0095	,1340	,943
		41-50	-,2831	,1422	,048

0,05 düzeyinde yapılan çoklu karşılaştırmalarda 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin duygusal tükenme düzeyleri 21-30 yaş, 31-40 yaş ve 50 yaş üstü öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinden anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin yaş değişkenine göre dağılımları

Alt Ölçekler	Yaş	N	\bar{x}	s	sh
Duygusal Tükenmişlik	21-30	54	13,109	0,693	0,094
	31-40	132	12,592	0,693	0,060
	41-50	83	15,328	0,727	0,080
	51 Yaş ve üstü	36	12,497	0,776	0,129

Tablo 4.6. d yer alan yaş değişkeni ortalamalarına bakıldığında 41-50yaş aralığında bulunan öğretmenlerin duygusal tükenmişlik düzeyi diğer yaşlara göre daha yüksektir.

4.1.5. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla T-Testi yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 4.7’te yer almaktadır.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin medeni durum değişkenine göre analizi

Tükenmişlik Alt Boyutları	Medeni durum	N	\bar{x}	s	t	p
Duygusal Tükenme	Evli	231	1,30	0,690	-2,038	0,04
	Bekar	74	1,49	0,790		
Duyarsızlaşma	Evli	231	1,10	0,707	-4,573	0,00
	Bekar	61	1,53	0,682		
Düşük Kişisel Başarı	Evli	231	1,08	0,478	-0,176	0,86
	Bekar	61	1,09	0,528		

Tablo 4.7 incelendiğinde öğretmenlerin “duygusal tükenme ve duyarsızlaşma” alt boyutlarına ilişkin algılarının medeni durum değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu, “düşük kişisel başarı” boyutunda anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Medeni durumların ortalama değerleri incelendiğinde bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre duygusal tükenme ve duyarsızlaşma algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.1.6. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Öğretmenlik Kıdemi Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin öğretmenlik kıdem yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA Analizi yapılmıştır.

Tablo 4.8. *Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin ile kıdem yılı değişkeni arasındaki ANOVA Analizi*

Alt Ölçekler	Kategori	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	<i>f</i>	<i>p</i>
Duygusal Tükenme	Gruplar Arası	0,002	2	0,001	0,002	0,998
	Grup İçi	157,195	302	0,521		
Duyarsızlaşma	Gruplar Arası	1,392	2	0,696	1,331	0,266
	Grup İçi	157,886	302	0,523		
Düşük Kişisel_Başarı	Gruplar Arası	0,412	2	0,206	0,859	0,424
	Grup İçi	72,383	302	0,240		

Öğretmenlerin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutlarına ilişkin algılarının öğretmenlik kıdemi değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.1.7. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Görev Yaptıkları Okulun Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Kıyaslanması

Çalıştıkları okulun öğrenci sayısı 1-500 arasında olan öğretmenler ile öğrenci sayısı 500’den fazla olan öğretmenlerin tükenmişlik ölçeği alt boyutlarında verdikleri cevaplar arasında 0.05 seviyesinde anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için bağımsız örneklem T-Testi yapılmıştır.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin görev yaptıkları okulun öğrenci sayısı değişkenine göre analizi

Tükenmişlik Alt Boyutları	Öğrenci sayısı	N	\bar{x}	s	t	p
Duygusal Tükenme	1-500	138	1,32	0,707		
	501+	167	1,37	0,730	-0,493	0,622
Duyarsızlaşma	1-500	154	1,25	0,664		
	501+	151	1,16	0,769	1,070	0,285
Düşük Kişisel Başarı	1-500	154	1,06	0,465		
	501+	151	1,09	0,510	-0,538	0,591

Öğretmenlerin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutlarına ilişkin algılarının görev yaptıkları okulun öğrenci sayısı değişkenine göre karşılaştırılmasında 0,05 seviyesinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

4.1.8. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA Analizi yapılmıştır.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkeni arasındaki ANOVA Analizi

Alt Ölçekler	Kategori	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p
Duygusal Tükenme	Gruplar Arası	1,497	2	0,748	1,451	0,236
	Grup İçi	155,701	302	0,516		
Duyarsızlaşma	Gruplar Arası	2,128	2	1,064	2,045	0,131
	Grup İçi	157,149	302	0,520		
Düşük Kişisel Başarı	Gruplar Arası	0,351	2	0,176	0,732	0,482
	Grup İçi	72,444	302	0,240		

Öğretmenlerin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutlarına ilişkin algılarının öğretmenin görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.1.9. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Okulun Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Çevre Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA Analizi yapılmıştır.

Tablo 4.11. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkeni arasındaki ANOVA Analizi

Alt Ölçekler	Kategori	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	<i>f</i>	<i>p</i>
Duygusal Tükenme	Gruplar Arası	4,264	2	2,132	4,210	0,016
	Grup İçi	152,934	302	0,506		
Duyarsızlaşma	Gruplar Arası	0,788	2	0,394	0,751	0,473
	Grup İçi	158,490	302	0,525		
Düşük Kişisel_Başarı	Gruplar Arası	1,523	2	0,762	3,227	0,041
	Grup İçi	71,272	302	0,236		

Tablo 4.11. de belirtilen ANOVA analizine göre okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkeni ile öğretmenlerin “duyarsızlaşma” alt boyutlarına ilişkin algılarının karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı ancak “duygusal tükenme ve düşük kişisel başarı” alt boyutları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Duygusal tükenme ve düşük kişisel başarı algılarında görülen bu farklılaşmayı açıklayabilmek için Post Hoc LSD analizi ile çoklu karşılaştırılma yapılmıştır.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine göre çoklu karşılaştırmaları

Bağımlı Değişken	(I) Sosyo-ekonomik durum	(J) Sosyo-ekonomik durum	Ortalamalar Farkı ($\bar{x}_i - \bar{x}_j$)	<i>sh</i>	<i>p</i>
Duygusal Tükenmişlik	Düşük	Orta	0,185	0,099	0,063
		Yüksek	0,407*	0,142	0,004
	Orta	Düşük	-0,185	0,099	0,063
		Yüksek	0,222	0,125	0,076
	Yüksek	Düşük	-0,407*	0,142	0,004
		Orta	-0,222	0,125	0,076
Düşük Kişisel Başarı	Düşük	Orta	0,112	0,068	0,099
		Yüksek	0,243*	0,097	0,013
	Orta	Düşük	-0,112	0,068	0,099
		Yüksek	0,132	0,085	0,125
	Yüksek	Düşük	-0,243*	0,097	0,013
		Orta	-0,131	0,085	0,125

0,05 düzeyinde yapılan çoklu karşılaştırmalarda “Düşük” ve “Yüksek” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarında görev yapan öğretmenlerin “duygusal tükenme ve düşük kişisel başarı” düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılığa neden değişkenlerin bağımlı değişkenleri hangi yönde etkilediğini anlamak için Tablo 4.9.3 te belirtilen değişkenlere ait dağılım değerleri incelenmiştir.

Tablo 4.13. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine göre dağılımları

Alt Ölçekler	Sosyo-ekonomik Durum	N	\bar{x}	s	sh
Duygusal Tükenmişlik	Düşük	70	1,513	0,826	0,099
	Orta	196	1,328	0,655	0,047
	Yüksek	39	1,105	0,763	0,122
Düşük Kişisel Başarı	Düşük	70	1,182	0,591	0,071
	Orta	196	1,070	0,458	0,033
	Yüksek	39	0,939	0,403	0,065

Tablo 4.13 de belirtilen “Duygusal Tükenmişlik ve Düşük Kişisel Başarı” alt ölçeğinde, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkeni “Düşük” olan okullarda görev yapan öğretmenlerin duygusal tükenmişlik ve düşük kişisel başarı düzeyi ortalamaları, sosyo-ekonomik çevre değişkeni “Yüksek” olan okullarda görev yapan öğretmenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak düşük sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda görev yapan öğretmenlerin duygusal tükenmişlik düzeyleri, yüksek sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda görev yapan öğretmenlerin duygusal tükenmişlik ve düşük kişisel başarı düzeylerinden daha yüksektir denilebilir. Alt ölçeklerdeki sosyo-ekonomik durum değişkenlerinin ortalamaları incelendiğinde, sosyo-ekonomik durumun düştükçe öğretmenlerin duygusal tükenmişlik ve düşük kişisel başarı düzeylerinin arttığı görülmüştür. Sonuç itibariyle okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre yükseldikçe öğretmenlerin daha az tükenmişlik yaşarken kendilerini daha başarılı hissettikleri söylenebilir.

4.1.10. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Okulun Öğretmenin Evine Olan Uzaklığı Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun öğretmenin olan uzaklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA Analizi yapılmıştır.

Tablo 4.14. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin okulun öğretmenin evine olan uzaklığı değişkeni arasındaki ANOVA Analizi

Alt Ölçekler	Kategori	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p
Duygusal Tükenme	Gruplar Arası	1,808	3	0,603	1,167	0,322
	Grup İçi	155,390	301	0,516		
Duyarsızlaşma	Gruplar Arası	2,245	3	0,748	1,434	0,233
	Grup İçi	157,033	301	0,522		
Düşük Kişisel_Başarı	Gruplar Arası	0,928	3	0,309	1,295	0,276
	Grup İçi	71,867	301	0,239		

Öğretmenlerin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutlarına ilişkin algılarının okulun öğretmen evine olan uzaklığı değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.1.11. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Aldığı Maaşı Yeterli Bulma Düşüncesine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin aldığı maaşı yeterli bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla T-Testi yapılmıştır.

Tablo 4.15. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesine göre dağılımı

Tükenmişlik Alt Boyutları	Maaşı Yeterli Bulma Düşüncesi	N	\bar{x}	s	t	p
Duygusal Tükenme	Evet	80	1,121	0,658	-3,244	0,001
	Hayır	225	1,420	0,725		
Duyarsızlaşma	Evet	80	0,995	0,699	-3,027	0,003
	Hayır	225	1,276	0,720		
Düşük Kişisel Başarı	Evet	80	1,078	0,439	-0,021	0,984
	Hayır	225	1,079	0,507		

Tablo 4.15 incelendiğinde öğretmenlerin “duygusal tükenme ve duyarsızlaşma” alt boyutlarına ilişkin algılarının aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesi değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu, “düşük kişisel başarı” boyutunda ise anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesi değişkenlerinin ortalama değerleri incelendiğinde “Aldığı maaşı yeterli bulmayan öğretmenlerin” duygusal tükenme ve duyarsızlaşma algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.1.12. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Çalışma Performansının Pandemi Sürecinden Etkilenme Durumu Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Yönlü ANOVA Analizi yapılmıştır.

Tablo 4.16. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme değişkeni arasındaki ANOVA Analizi

Alt Ölçekler	Kategori	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	<i>f</i>	<i>p</i>
Duygusal Tükenme	Gruplar Arası	3,305	2	1,653	3,243	0,040
	Grup İçi	153,893	302	0,510		
Duyarsızlaşma	Gruplar Arası	0,633	2	0,317	0,603	0,548
	Grup İçi	158,644	302	0,525		
Düşük Kişisel_Başarı	Gruplar Arası	1,131	2	0,565	2,383	0,094
	Grup İçi	71,664	302	0,237		

Tablo 4.16. de belirtilen ANOVA analizine göre çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme durumu değişkeni ile öğretmenlerin “duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” alt boyutlarına ilişkin algılarının karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı ancak “duygusal tükenme” alt boyutları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Duygusal tükenme algılarında görülen bu farklılaşmayı açıklayabilmek için Post Hoc LSD analizi ile çoklu karşılaştırılma yapılmıştır.

Tablo 4.17. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme değişkenine göre çoklu karşılaştırmaları

Bağımlı Değişken	(I) Pandemiden Etkilenme Durumu	(J) Pandemiden Etkilenme Durumu	Ortalamalar Farkı ($\bar{x}_i - \bar{x}_j$)	<i>sh</i>	<i>p</i>
Duygusal Tükenmişlik	Olumsuz	Etkisi olmadı	0,314	0,126	0,013
		Olumlu	0,145	0,211	0,493
	Etkisi olmadı	Olumsuz	-0,314	0,126	0,013
		Olumlu	-0,169	0,237	0,477
	Olumlu	Olumsuz	-0,145	0,211	0,493
		Etkisi olmadı	0,169	0,237	0,477

Yapılan çoklu karşılaştırmalarda çalışma performansı Pandemi sürecinden “Olumsuz” etkilenen öğretmenler ile “Etkisi olmadı” yanıtını veren öğretmenlerin “duygusal tükenme” düzeyleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılığa neden olan değişkenlerin bağımlı değişkenleri hangi yönde etkilediğini anlamak için Tablo 4.18. te belirtilen değişkenlere ait dağılım değerleri incelenmiştir.

Tablo 4.18. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme değişkenine göre dağılımları

Alt Ölçekler	Pandemiden Etkilenme Durumu	<i>N</i>	\bar{x}	<i>s</i>	<i>sh</i>
Duygusal Tükenmişlik	Olumsuz	256	1,385	0,721	0,045
	Etkisi olmadı	37	1,072	0,704	0,116
	Olumlu	12	1,241	0,558	0,161
	Toplam	305	1,342	0,719	0,041

Tablo 4.18. de belirtilen “Duygusal Tükenmişlik” alt ölçeğinde, çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilen durumu değişkenlerine ait ortalamalar

incelendiğinde “Olumsuz” cevabını veren öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre duygusal tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.1.13. Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Mesleğin Saygınlığı Konusundaki Düşünce Durumu Değişkenine Göre Kıyaslanması

Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin aldığı maaşı yeterli bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla T-Testi yapılmıştır.

Tablo 4.19. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin mesleğin saygınlığı konusundaki düşünce durumu değişkenine göre analizi

Tükenmişlik Alt Boyutları	Mesleğin Saygınlığı Konusundaki Düşüncesi	N	\bar{X}	S	t	p
Duygusal Tükenme	Evet	126	1,254	0,706	-1,801	0,073
	Hayır	179	1,404	0,724		
Duyarsızlaşma	Evet	126	1,171	0,709	-0,631	0,529
	Hayır	179	1,225	0,735		
Düşük Kişisel Başarı	Evet	126	1,040	0,491	-1,151	0,251
	Hayır	179	1,106	0,487		

Öğretmenlerin “duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı” düzeylerinin mesleğin saygınlığı konusundaki düşünce durumu değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Denizli il merkezi ve ilçelerinde görev yapan ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ve bu düzeylerin onların yaşına, cinsiyetine, medeni durumuna, öğretmenlik kıdemine, görev yaptığı okulun öğrenci sayısına, okulun bulunduğu yerleşim yerine, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye, okulun öğretmenin evine olan uzaklığına, aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesine, çalışma performansının Pandemi sürecinden etkilenme durumuna ve mesleğin saygınlığı konusundaki düşünce durumuna göre farklılık yaratıp yaratmadığına ilişkin bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçek sorularına verdikleri cevaplar analiz edildiğinde öğretmenler duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı alt boyutunda ortalamanın altında puan almışlardır. Bu sonuca göre araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçek genelinde tükenmişlik seviyelerinin düşük olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı alt boyutlarının bazılarına ilişkin algılarının yaş, medeni durum, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre, aldığı maaşı yeterli bulma düşüncesi ve çalışma performansının pandemi sürecinden etkilenme durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı farklılaşmaların olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin duygusal tükenme alt boyutuna ilişkin algılarının yaş değişkenine göre karşılaştırılmasında 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin duygusal tükenme düzeyleri 21-30 yaş, 31-40 yaş ve 50 yaş üstü öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Medeni durum değişkeni incelendiğinde bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bekar öğretmenlerin aile kurmamış olmaları, evli öğretmenlere göre nispeten daha düzensiz bir yaşantılarının olması ve hayat şartlarıyla tek başlarına mücadele ediyor olmaları tükenmişlik seviyelerinin evli öğretmenlere göre daha yüksek olmasına sebep olmuş olabilir.

Okulların içinde bulunduğu sosyo-ekonomik çevrenin öğretmenlerin duygusal tükenmişlik ve düşük kişisel başarı düzeylerini etkilediği görülmüştür. Araştırma sonucuna göre düşük sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda görev yapan öğretmenlerin duygusal tükenmişlik seviyeleri, yüksek sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda görev yapan öğretmenlerden daha yüksektir. Gelir seviyesi düşük ailelerin yaşadığı ekonomik

zorluklar ve ebeveynlerin uzun çalışma süreleri, çocuklarına ayırdıkları zamanın yetersiz kalmasına neden olmuş olabilir. Bu olumsuzluklar öğrenci başarısının düşmesine sebep olabileceği gibi öğretmenlerinin başarısını da olumsuz yönde etkileyerek tükenmişlik seviyesinin yükselmesine sebep olmuş olabilir.

Sosyo-ekonomik çevrenin düşük kişisel başarı düzeyine olan etkisi incelendiğinde, yüksek gelir seviyesine sahip olan okullarda görev yapan öğretmenlerin kişisel başarıları algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Gelir seviyesinin bireylerin eğitim seviyesiyle orantılı olduğu düşünüldüğünde yüksek sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin eğitimine aileleri tarafından daha fazla önem verildiği ve buna bağlı olarak öğrencilerin daha başarılı olduğu düşünülebilir. Daha yüksek yaşam standartlarına sahip öğrencilerin elde ettiği başarılar bu okullarda görev yapan öğretmenlerin kendilerini daha başarılı olarak algılamalarına neden olmuş olabilir.

Aldığı maaşı yeterli bulmayan öğretmenlerin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin aldığı maaşı yeterli bulan öğretmenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin ailevi ihtiyaçlarını karşılamada yaşadıkları ekonomik zorluklar ve yaşadıkları kaygılar tükenmişlik seviyesinin yükselmesine sebep olmaktadır. Türkiye'nin de üyesi olduğu Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) verilerine göre, üye ülkeler arasında Satın Alma Gücü Paritesine göre 2019 yılında Türkiye 33 ülkenin yer aldığı listede 28.sırada yer alırken Türkiye OECD ortalamasının altında kalmıştır. Bu verilere göre diğer ülkelerdeki öğretmenlerin aldıkları ücretlere göre kıyaslama yapıldığında ülkemizdeki öğretmenlerin maaşları yükseltilmelidir.

Pandemi sürecinden çok sayıda öğretmenin çalışma performansı olarak olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür. Bu süreçte eğitim öğretim faaliyetleri ilk kez bu denli büyük ölçüde sınıf dışına taşınmış ve öğretmenler teknolojinin farklı imkanlarını kullanarak öğrencilerine ulaşmaya çalışmıştır. Pandemi kapsamında alınan tedbirler, kişisel ya da ailevi sağlık sorunları, çalışma koşullarının ve saatlerinin değişmesi, uzaktan eğitimin henüz olgunlaşmamış ve yeni bir teknoloji olmasından kaynaklanan sorunlar, öğretmenlerin uzaktan eğitim için gereken donanıma sahip olmaması gibi pek çok etken öğretmenlerin tükenmişlik algılarında yükselmeye neden olmuş olabilir. Bu etkilerin azaltılması için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere yönelik seminerler, hizmet içi eğitimler ve psikolojik destek hizmetleri verilebilir.

KAYNAKÇA

- Ak, N. (2014). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akçamete, G. Kaner, S. ve Sucuoğlu, B. (2001). *Öğretmenlerde tükenmişlik iş doyum ve kişilik*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Alanoğlu, M. (2019). *Algılanan Okul Müdürü Yönetim Tarzları ile Öğretmenlerin Karara Katılma, Örgütsel Adalet, İş Doyumu ve Tükenmişlik Algıları Arasındaki İlişkinin Analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Amasralı, A. (2016). *Ortaokul ve Lise Matematik Öğretmenlerinin Örgütsel Sinizm Tutumları ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Arıkan, S. (2007). *Muğla merkez ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin ve nedenlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, K. (2004). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ve tükenmişliği etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi, Ankara:Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Babaoğlu, E. (2004). *Okul Yöneticilerinde Duygusal Zekâ*. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 57.
- Barutçu, E. ve Serinkan, D. (2008). *Günümüzün Önemli Sorunlarından Biri Olarak Tükenmişlik Sendromu ve Denizli’de Yapılan Bir Araştırma*. *Ege Akademik Bakış*, 541-561.
- Başol, G. ve Altay, M. (2009). *Eğitim Yöneticisi ve Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(58), 191-216
- Baykara, B. (2019). *Türkiye’deki Eğitim Yönetimi Programlarının Ontolojik Eleştirisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bayrak, M. (2014). *İlkokullarda Eğitim Veren Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Doyum ve Tükenmişlik Düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Baysal, A. (1995). *Lise ve dengi okul öğretmenlerindeki tükenmişliğe etki eden faktörler (Yayınlanmamış doktora tezi)*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Çelik, K. (2013). The Effect of Role Ambiguity and Role Conflict on Performance of Vice Principals: The Mediating Role of Burnout. *Eurasian Journal of Educational Research*, 51,195-213.
- Cemaloğlu, N. ve Erdemoğlu Şahin, D. (2007). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*,15(2), 465-484
- Çam, O. (1991). *Hemşirelerde Tükenmişlik (Burnout) Sendromunun Araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, E.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çam, M. (1995). *Tükenmişlik*, İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.
- Çam, M. (2007). Fen Bilimleri Dersinde (Fizik, Kimya, Biyoloji) Öğrencilerin Derse Motive Olmama Nedenlerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çatır, V. (2004). *İkili Öğretim Yapan İlköğretim Kurumlarında (İlkokul-Ortaokul) Görevli Yöneticilerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çatır, V. (2014). *İkili öğretim yapan ilköğretim kurumlarında (ilkokul-ortaokul) görevli yöneticilerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, K. ve Tabanlı, E. (2012). Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin iş/çalışma yaşam kalitesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11
- Çokluk, Ö. (1999). *Zihinsel ve işitsel engelliler okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerde tükenmişliğin kestirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dilsiz, B. (2006). “Konya ilinde ki ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik ve iş doyumunu düzeylerinin bölgelere göre değerlendirilmesinin çok değişkenli istatistiksel analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ergin, C. (1992). *Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach tükenmişlik envanterinin uygulanması*. 7.Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları El Kitabı. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.
- Erkut, A. ve Dalgıç, G. (2014). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2).
- Freudenberger, H. J. (1974). *Staff burn-out*. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159-165.
- Girgin, G., & Baysal, A. (2005). Tükenmişlik Sendromuna Bir Örnek: Zihinsel Engelli Öğrencilere Eğitim Veren Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyi. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 4(4), 172-187.
- Gümüş, H. (2006). “Farklı mesleklerde çalışanların iş ve yaşam doyumlarının tükenmişlik düzeyleri açısından karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 85 Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Gür, E. (2014). Kamu, Özel ve Üniversite Hastanelerinde Çalışan Hemşirelerde Örgütsel Adalet Algısı ve Tükenmişlik Durumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gürbüz, Z. (2008). Kars İlinde Görevli Okul Öncesi Öğretmenlerinin İş Tatmin Düzeyleri ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul; Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Iacovides, A. Fountoulakis, K. N. ve Kaprinis, G. (2003). "The relationship between job stres, Burnout And Clinical Depression", Journal Of Affective Disorders, 75, 209-221.
- İtıl, N. (2007). *İlköğretim okulu yöneticilerinin tükenmişlik düzeyleri ve okul kültürü algıları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisanstezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Izgar, H. (2000). Okul yöneticilerinin tükenmişlik düzeyleri (burnout) nedenleri ve bazı etken faktörlere göre incelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Izgar, H. (2001). *Okul Yöneticilerinde Tükenmişlik*, Ankara: Nobel Kitapevi.
- Kaptangil, K. ve Erenler, E. (2014). Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ve Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1).
- Karahan, Ş. Balat (Uyanık), G. (2011). Özel Eğitim Okullarında Çalışan Eğitimcilerin Öz-Yeterlik Algılarının ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 29, ss. 1-14
- Maslach, C. ve Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. Journal of Occupational Behavior, cilt: 2, sayı:1, 99-113.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., ve Leiter, M. P. (2001). *Job burnout. Annual Reviews of Psychology*
- Oruç, S. (2007). "Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Adana İli Örneği)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, N. (2008). *Sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan ve olmayan ilköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgen, I., (2007). *Yiyecek-İçecek İşletmeleri Çalışanlarında Tükenmişlik Sendromu: İzmir Adnan Menderes Havalimanı Örneği*, I. Ulusal Gastronomi Sempozyumu ve Sanatsal Etkinlikler, 4-5 Mayıs 2007, Antalya
- Sağır, M., Ercan, O., Duman, A., Bilen, K. (2014). Matematik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik ve İş Tatmin Düzeyleri Arasındaki İlişki. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt:11, sayı:27, 277-294
- Şahin D.E., (2006). *Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara.
- Şahin, M. (2019). *Tükenmişlik Duygusu ve İş Stresinin İşten Ayrılma Niyeti Üzerine Etkileri: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Sürgen, S. (2014). *Sınıf Öğretmenlerinin Denetim Odağı Eğilimleri ile Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Sürgevil, O. (2006). *Çalışma hayatında tükenmişlik sendromu*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Torun, A. (1996). *Stres ve Tükenmişlik Endüstri ve Örgüt Psikolojisi*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tümkaya, S. (1996). *Öğretmenlerdeki tükenmişlik görülen psikolojik belirtiler ve başa çıkma davranışları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türe, M. E. (2008). *Özel eğitim sektöründe çalışan bireysel eğitimcilerin tükenmişlik düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkmen, F., Artuğer, S. (2011). *Otel İşletmeleri İşgörenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*. Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Akademik Araştırmalar Dergisi, 229-254.
- Yalçın, M. (2011). *Özel eğitim kurumlarında çalışan eğitimcilerin tükenmişlik düzeylerinin empatik eğilim ve bazı değişkenler ile olan ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yungul, N. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yurdakul, S., Gür, B.S., Çelik, Z. ve Kurt, T. (2016, Kasım). *Öğretmenlik Mesleği ve Mesleğin Statüsü*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

EKLER

Anket Formu

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yürüttüğüm Yüksek Lisans Projeme veri toplamak amacıyla; "Denizli il merkezi ve ilçelerinde görev yapan ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri"ni saptamak ve tükenmişlik düzeylerinin onların seçilen bireysel ve mesleki özelliklerine göre farklılıklar gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bir yüksek lisans dönem projesi çalışmasıdır. Bu araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için sizin görüşleriniz önem taşımaktadır. Bu anket sonucunda elde edilecek veriler, toplu olarak değerlendirilecek ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Değerlendirme bireysel olmayacağı için lütfen adınızı veya okulunuzun adını yazmayınız.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel ve mesleki bilgiler, ikinci bölümde ise tükenmişliğe ilişkin algı düzeyinizle ilgili beşer seçeneği bulunan önermeler yer almaktadır. Lütfen sizce en uygun olan seçeneği (X) işareti ile belirtiniz.

Değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

savasserter@gmail.com

Savaş SERTER

Bölüm 1

Kişisel ve Mesleki Bilgiler

1. **Cinsiyetiniz:** () Kadın () Erkek
2. **Yaşınız:** (.....)
3. **Medeni durumunuz:** () Evli () Bekar
4. **Öğretmenlikte geçen kıdeminiz:** (..... yıl)
5. **Öğretmenlik branşınız:** (.....)
6. **Görev yaptığınız okulun öğrenci sayısı:** (..... öğrenci)
7. **Görev yaptığınız okul nerede bulunuyor?**
a) İl merkezi b) İlçe merkezi c) Diğer
8. **Görev yaptığınız okulun sosyo-ekonomik durumu nedir?**
a) Yüksek b) Orta c) Düşük
9. **Görev yaptığınız okulun evinize uzaklığı kaç km?**
a) 0-5 km b) 5-15 km c) 15-50 km d) 50 km ve üzeri
10. **Aldığınız maaşı yeterli buluyor musunuz?**
a) Evet b) Hayır
11. **Pandemi süreci çalışma performansınızı nasıl etkiledi?**
a) Olumlu b) Etkisi olmadı c) Olumsuz
12. **Pandemi sürecinde EBA üzerinden uzaktan eğitim dersi verdiniz mi?**
a) Evet b) Hayır
13. **Mesleğinizin toplumda saygınlığı olduğunu düşünüyor musunuz?**
a) Evet b) Hayır

Bölüm 2

Aşağıdaki ankette işinizle ilgili tutumlarınızı yansıtan ifadeler vardır. Bu ifadeleri dikkatlice okuyarak bu durumu ne sıklıkla yaşadığınızı belirtmeniz beklenmektedir. Lütfen sizce en uygun olan seçeneği (X) işareti ile belirtiniz..

CÜMLELER		1	2	3	4	5
		Hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1	İşimden soğuduğumu hissediyorum.					
2	İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum.					
3	Sabah kalktığımda bir gün daha bu işi kaldıramayacağımı hissediyorum.					
4	İşim gereği karşılaştığım insanların ne hissettiğini hemen anlarım.					
5	İşim gereği karşılaştığım bazı kimselere sanki insan değillermiş gibi davrandığımı fark ediyorum.					
6	Bütün gün insanlarla uğraşmak benim için gerçekten çok yıpratıcı.					
7	İşim gereği karşılaştığım insanların sorunlarına en uygun çözüm yollarını bulurum.					
8	Yaptığım işten yıldığımı hissediyorum.					
9	Yaptığım iş sayesinde insanların yaşamına katkıda bulunduğuma inanıyorum.					
10	Bu işte çalışmaya başladığımdan beri insanlara karşı sertleştim.					
11	Bu işin beni giderek katılaştırmasından korkuyorum.					
12	Çok şeyler yapabilecek güçteyim.					
13	İşimin beni kısıtladığını düşünüyorum.					
14	İşimde çok fazla çalıştığımı düşünüyorum.					
15	İşim gereği karşılaştığım insanlara ne olduğu umurumda değil.					
16	Doğrudan doğruya insanlarla çalışmak bende çok fazla stres yaratıyor.					
17	İşim gereği karşılaştığım insanlarla aramda rahat bir hava yaratıyorum.					
18	İnsanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendimi canlanmış hissediyorum.					
19	Bu işte birçok kayda değer başarı elde ettim.					
20	Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum.					
21	İşimdeki duygusal sorunlara serinkanlılıkla yaklaşıyorum.					
22	İşim gereği karşılaştığım insanların bazı problemlerini sanki ben yaratmışım gibi davrandıklarını hissediyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Savaş
Soyadı	SERTER
Doğum Yeri ve Tarihi	Çal 15.06.1978
Uyruğu	TC
İletişim Adresi ve E-Mail Adresi	Servergazi Mah. Fatih Sultan Mehmet Bulvarı Şükür Apt No:11/19 Merkezefendi /DENİZLİ
Eğitim	
İlköğretim	Azmimilli İlkokulu İskilip/ÇORUM 30 Ağustos Ortaokulu Bekilli/DENİZLİ
Ortaöğretim	Nazilli Anadolu Öğretmen Lisesi Nazilli/AYDIN
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi (Tezsiz Yüksek Lisans)
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Sınav Adı	
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	
Alınan Puan	
Mesleki Deneyim	
Yıl (lar)	Mesleki Deneyim
2002-2004	Siirt-Eruh Bağgöze PİO Fen Bilimleri Öğrt.
2004-2005	Siirt-Merkez Hürriyet İÖO Fen Bilimleri Öğrt.
2005-2014	Denizli-Çal İsabey Atatürk İÖO Fen Bilimleri Öğrt
2014-2021	Denizli-Pamukkale Hürriyet OO Fen Bilimleri Öğrt.